

Nr 214.

Godkänd av första kammaren den 12 maj 1920.

Godkänd av andra kammaren den 12 maj 1920.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts dels i vissa punkter under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen samt under samma huvudtitel av propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1920, dels ock i särskilda propositioner nr 388, 396, 378, 386 och 289 gjorda framställningar.

(Statsutskottets utlåtanden S A, S B, 84, 86, 87, 92 och 98.)

Till Konungen.

1:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts i punkt 17 under åttonde huvudtiteln av den till riksdagen den 7 januari 1920 avlätna propositionen (nr 2) angående tilläggsstat till riksstaten för år 1920 därom framställda förslag har riksdagen till vissa konserveringsarbeten i statens historiska museum anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag av 4,100 kronor.

2:o) I den till riksdagen den 7 januari 1920 avlätna statverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 65) föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående ytterligare anslag till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala, för ändamålet beräkna på extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 2,615,000 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t i den till riksdagen samma dag avlåtna propositionen angående tilläggsstat för år 1920 under åttonde huvudtiteln (punkt 23) föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition i enahanda fråga, för ändamålet beräkna på tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,525,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 19 mars 1920 till riksdagen avlåten proposition, nr 388, under åberopande av bifogat utdrag av spatsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala såsom särskilda reservationsanslag anvisa

dels på tilläggsstat för år 1920 ett belopp av 2,525,000 kronor, därav 689,666 kronor såsom återstod av de för ifrågavarande ändamål av riksdagen redan beviljade statsanslag å tillhoppa 1,764,666 kronor,

dels ock på extra stat för år 1921 ett belopp av 2,000,000 kronor.

Riksdagen har vid prövning av den föreliggande frågan ej kunnat undgå att ställa sig i hög grad tveksam inför den oerhörda stegringen av kostnaderna till ifrågavarande byggnadsföretag. Om riksdagen alltså från statsfinansiell synpunkt måste hysa vissa betänkligheter mot förslaget, är riksdagen emellertid å andra sidan övertygad om, att ett ytterligare uppskov med frågan näppeligen skulle vara ägnat att nedbringa kostnaden och att över huvud med ett dylikt uppskov sådana olägenheter och svårigheter för ej allenast sjukvården utan även den medicinska undervisningen skulle vara förenade, att riksdagen ej anser sig kunna vidtaga en åtgärd, som skulle ytterligare försvåra de redan nu synnerligen otidsenliga och otillfredsställande lokala förhållandena vid ifrågavarande sjukhus. Då riksdagen sålunda anser sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, har riksdagen emellertid velat med styrka betona, att för vederbörande bör framhållas nödvändigheten av att under arbetets gång besparingar och inskränkningar till nedbringande av kostnaderna i möjligaste mån vidtagas; och anser sig riksdagen kunna förvänta, att Eders Kungl. Maj:t låter utöva nödig tillsyn i sådant avseende.

Riksdagen har alltså, till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala såsom reservationsanslag anvisat,

dels på tilläggsstat för år 1920 ett belopp av 2,525,000 kronor, därav 689,666 kronor såsom återstod av de för ifrågavarande ändamål av riksdagen redan beviljade statsanslag å tillhoppa 1,764,666 kronor,

dels ock på extra stat för år 1921 ett belopp av 2,000,000 kronor.

3:o) I en till riksdagen den 19 mars 1920 avlåten proposition, nr 396, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsproto-

kollet över ecklesiastikären den för samma dag, föreslagit riksdagen att å tilläggsstat för år 1920 anvisa

dels till täckande av under år 1918 uppkommen brist i det för karolinska mediko-kirurgiska institutet uppförda reservationsanslaget till materiell i allmänhet ett förslagsanslag, högst 59,222 kronor,

dels till täckande av under år 1919 uppkommen brist i samma för karolinska institutet uppförda anslag ett förslagsanslag, högst 81,156 kronor,

dels ock till förstärkande av sagda anslag under år 1920 ett förslagsanslag, högst 80,000 kronor.

Riksdagen, som uppmärksammat de synnerligen otillfredsställande förhållanden, som varit rådande i avseende å karolinska institutets räkenskapsväsen, instämmer till fullo med departementschefen i önskvärdheten av en grundlig omreglering av ifrågavarande angelägenheter. I avseende å det föreliggande förslaget finner riksdagen ej anledning till erinran.

Riksdagen har alltså å tilläggsstat för år 1920 anvisat

dels till täckande av under år 1919 uppkommen brist i det för karolinska mediko-kirurgiska institutet uppförda reservationsanslaget till materiell i allmänhet ett förslagsanslag, högst 59,222 kronor,

dels till täckande av under år 1918 uppkommen brist i samma för karolinska institutet uppförda anslag ett förslagsanslag, högst, 81,156 kronor,

dels ock till förstärkande av sagda anslag under år 1920 ett förslagsanslag, högst, 80,000 kronor.

4:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 34 under åttonde huvudtiteln av propositionen (nr 2) angående tilläggsstat till riksstaten för år 1920 föreslagit riksdagen att anvisa på tilläggsstat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst:

dels till täckande av den brist, som beräknas hava uppkommit i serafimerlasarettets räkenskaper för år 1919 — utöver av riksdagen tidigare för ändamålet anvisade medel — ett belopp av 68,000 kronor,

dels ock till täckande av motsedd brist i samma räkenskaper för år 1920 ett belopp av 500,000 kronor.

Vad först beträffar den för år 1919 beräknade bristen å 68,000 kronor, har riksdagen inhämtat, att vid en företagen approximativ beräkning av utgifterna för år 1919, så vitt de framginge av under detta år gjorda utbetalningar och under januari 1920 inkomna räkningar, avseende leve-

ranser under år 1919, omförmälda brist ansetts komma att minskas med omkring 38,000 kronor. Vid sådant förhållande har det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet synt skäligen böra nedsättas med berörda 38,000 kronor till 30,000 kronor.

Beträffande vidare den för år 1920 motsedda bristen å 500,000 kronor har riksdagen vid erhållen del av approximativ beräkning av 1919 års utgifter, jämförda med förslag till utgiftsstat för år 1920, funnit vissa poster i sistnämnda utgiftsstat avsevärt högt uppskattade. Särskilt har riksdagen därvid fäst sig vid poster till kosthåll och till diverse utgifter. Med hänsyn företrädesvis till de sjunkande priserna på diverse matvaror och jämväl i betraktande av en möjlig prissänkning å även andra förnödenheter har riksdagen funnit en nedsättning av den beräknade summan kunna vidtagas, vilken nedsättning synes kunna beräknas efter 10 procent av det föreslagna beloppet, alltså med 50,000 kronor eller från 500,000 kronor till 450,000 kronor.

Riksdagen har alltså anvisat på tilläggsstat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst:

dels till tackande av den brist, som beräknas hava uppkommit i serafimerlasarettets räkenskaper för år 1919 — utöver av riksdagen tidigare för ändamålet anvisade medel — ett belopp av 30,000 kronor,

dels ock till tackande av motsedd brist i samma räkenskaper för år 1920 ett belopp av 450,000 kronor.

5:o) På grund av Kungl. Maj:ts i punkt 35 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 framlagda förslag har riksdagen för utförande av en *kylanläggning vid serafimerlasarettets köksavdelning*, i huvudsaklig överensstämmelse med av kyltekniska byrån för ändamålet upprättade förslag, anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

6) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen i punkt 144 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen att till uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm bevilja — utöver till barnbördshuset nu utgående ordinarie anslag å 24,853 kronor — på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 225,500 kronor.

Förutom nu ifrågavarande anslag har Eders Kungl. Maj:t på tilläggsstat för år 1920 äskat ett förslagsanslag, högst, 29,388 kronor till tackande av under åren 1917 och 1918 uppkomna brister i barnbördshusets räknen-

skaper ävensom till beredande av avlösningsförbättring åt den vid barnbördshuset anställde predikanten ett förslagsanslag, högst, å 500 kronor.

För uppehållande av barnbördshusets verksamhet har riksdagen alltsedan år 1912 — utöver det ordinarie anslaget — beviljat medel å extra stat, senast för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 160,000 kronor.

Den nu föreslagna förhöjningen av det extra anslaget har sin grund huvudsakligen i de stegrade kostnaderna för verksamhetens uppehållande. Osäkerheten i anslagsberäkningarna har också medfört, att brist å anslagen uppstått, till vars täckande ävenledes förut medel anvisats av riksdagen.

Riksdagen vill beträffande allmänna barnbördshuset till en början erinra om vad 1918 års lagtima riksdag yttrade, då anslag för enahanda ändamål beviljades för år 1919. Riksdagen framhöll härvid, hurusom det syns riksdagen både önskvärt och billigt, att Stockholms stad, med hänsyn till den stora fördel staden hade av denna inrättning därigenom att medellösa barnföderskor därstädes finge åtnjuta fri vård, lämnade något bidrag till uppehållande av barnbördshusets verksamhet.

Då riksdagen nu ansett sig böra bevilja de av Eders Kungl. Maj:t åskade beloppen, såväl å extra stat för år 1921 som å tilläggsstat för år 1920, vill riksdagen yttermera betona önskvärdheten av en utredning i det av 1918 års riksdag angivna syfte. Då, enligt vad riksdagen inhämtat, de å allmänna barnbördshuset intagna patienterna nästan uteslutande tillhöra Stockholms stad och Stockholms län, synas anspråk på bidrag från staden och länet så mycket mer befogade, och förmenar riksdagen, att det torde böra tillses, i vad mån man här skulle kunna träffa överenskommelser av det slag, som är till exempel beträffande serafimerlasarettet gällande. En dylik utredning anser riksdagen med det snaraste böra åvägbringas.

Skulle de bidrag, som eventuellt kunna komma att lämnas av Stockholms stad eller Stockholms län, visa sig alltför otillräckliga i förhållande till de kostnader, som betingas av uppehållande av barnbördshusets verksamhet, torde böra övervägas, i vad mån andra åtgärder kunna anses påkallade.

Riksdagen vill i detta hänseende erinra, hurusom allmänna barnbördshuset alltsedan sitt instiftande varit att betrakta såsom en valgörenhetsinrättning, vilket jämväl kommit till uttryck i de för sjukhuset tid efter annan av Eders Kungl. Maj:t fastställda reglementena. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida denna sjukhusets karaktär bör under nuvarande tider bibehållas eller någon ändring härutinnan kan anses vara på grund av rådande ekonomiska förhållanden påkallad. Denna fråga, som uppenbarligen är av en för barnbördshusets ställning grundläggande betydelse,

anser riksdagen vara förtjänt av en närmare utredning, varvid företrädesvis torde böra tagas i övervägande, huruvida icke — fränsett det antal frisångar, som på grund av donationsbestämmelser tilläventyrs böra bibehållas — gällande föreskrifter om den kostnadsfria vården böra begränsas och legosängsavgifter i viss mån införas.

Bleve anordningar av angiven art träffade, vare sig förmedelst överskommelser om bidrag från Stockholms stad och Stockholms län eller därjämte genom införande i viss utsträckning av avgiftsbelagd vård, torde man kunna förvänta, att kraven på statens understödjande av barnbördshusets verksamhet skola kunna avsevärt minskas och att statsbidraget må komma att inskränkas till att avse företrädesvis den del av verksamheten, som är inriktad på läkarutbildningen.

Under uttalande härav får riksdagen, som i följande punkt återkommer till anslaget å 1920 års tilläggsstat, vad angår 1921 års stat anmäla, att riksdagen till *uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm* beviljat — utöver till barnbördshuset nu utgående ordinarie anslag å 24,853 kronor — på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 225,500 kronor.

7:o På grund av Eders Kungl. Maj:ts i punkt 37 under åttonde huvudtiteln av propositionen (nr 2) angående tilläggsstat till riksstaten för år 1920 gjorda förslag och, under återopande av vad riksdagen uttalat och bifallit under nästföregående punkt, får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels till täckande av under åren 1917 och 1918 uppkomna brister i allmänna barnbördshusets i Stockholm räkenskaper* anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 29,388 kronor;

dels ock till beredande av avlösningsförbättring åt den vid allmänna barnbördshuset anställde predikanten anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 500 kronor.

8:o I en till riksdagen den 19 mars 1920 avlåten proposition, nr 378, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över eklestiastikären den för samma dag, föreslagit riksdagen att på tilläggsstat för år 1920 anvisa:

dels till täckande av under år 1919 uppkommen brist i allmänna barnbördshusets i Stockholm räkenskaper ett förslagsanslag, högst, 79,741 kronor,

dels ock till uppehållande av verksamheten vid nämnda anstalt under år 1920, utöver därför å ordinarie och extra stat för sagda år tillgängliga medel, ett förslagsanslag, högst, 110,200 kronor.

Beträffande frågan om understöd från statens sida till allmänna barnbördshusets verksamhet tillåter sig riksdagen hänvisa till vad riksdagen uttalat under punkten 6 här ovan. Riksdagen har därvid framhållit, att, vid det förhållandet att de å allmänna barnbördshuset intagna patienterna nästan uteslutande tillhörde Stockholms stad och Stockholms län, anspråk med rätta kunde göras på bidrag från staden och länet, samt att utredning borde ske, i vad mån överenskommelse härom kunde träffas. Skulle de bidrag, som eventuellt kunna komma att lämnas av staden och länet, visa sig otillräckliga samt andra åtgärder, t. ex. begränsning av den kostnadsfria vården och införande i viss utsträckning av legosängsavgifter, ej heller kunna tillgripas, varigenom statens kostnader skulle kunna väsentligt nedbringas, anser riksdagen, att det bör tagas i övervägande, huruvida icke sängantalet å barnbördshuset bör minskas, i vilket fall emellertid bör tillses, att i första hand medellösa och mindre bemedlade barnaföderskor komma i åtnjutande av vård därstädes.

Under uttalande härav får riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förutvarande framställning, anmäla,

att riksdagen på tilläggsstat för år 1920 anvisat;

dels till täckande av under år 1919 uppkommen brist i allmänna barnbördshusets i Stockholm räkenskaper ett förslagsanslag, högst, 79,741 kronor;

dels ock till uppehållande av verksamheten vid nämnda anstalt under år 1920, utöver därför å ordinarie och extra stat för sagda år tillgängliga medel, ett förslagsanslag, högst, 110,200 kronor.

9:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 38) under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 och under hänvisning till utredningen i ärendet, får riksdagen anmäla,

att riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst:

dels till beredande av ytterligare medel till förstärkning för år 1920 av den i staten för skolöverstyrelsen uppförda anslagsposten till expenser m. m. ett belopp av 7,000 kronor.

dels ock till guldande av ytterligare hyreskostnad för ämbetslokal åt skolöverstyrelsen för tiden den 1 oktober 1920—den 31 mars 1921 ett belopp av 11,290 kronor.

10:o) I den till riksdagen den 7 januari 1920 avlätna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1920 (nr 2) har Eders Kungl. Maj:t

under åttonde huvudtiteln (punkt 39) föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående täckande av brist i skolöverstyrelsens expensanslag för åren 1918 och 1919, för ändamålet beräkna på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 21,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 5 mars 1920 dagtecknad, proposition, nr 386, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att anvisa på tilläggsstat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst:

dels ett belopp av 25,000 kronor till täckande av under år 1918 och 1919 uppkommen brist i staten för skolöverstyrelsen,

dels ett belopp av 8,000 kronor, att efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande användas till förstärkande av den å skolöverstyrelsens ordinarie stat uppförda anslagsposten till expenser m. m.,

dels ock ett belopp av 10,200 kronor till täckande av under år 1919 uppkommen brist i staten för läroverksöverstyrelsen.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag och får alltså anmäla,

att riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst:

dels ett belopp av 25,000 kronor till täckande av under åren 1918 och 1919 uppkommen brist i staten för skolöverstyrelsen,

dels ett belopp av 8,000 kronor, att efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande användas till förstärkande av den å skolöverstyrelsens ordinarie stat uppförda anslagsposten till expenser m. m.,

dels ock ett belopp av 10,200 kronor till täckande av under år 1919 uppkommen brist i staten för läroverksöverstyrelsen.

11:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 42 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 föreslagit riksdagen att för täckande, efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande, av utgifter, som under år 1920 skola bestridas av ljus- och vedkassan vid vederbörande allmänna läroverk, men som ej kunna utgöras av denna kassas medel, därest ej terminsavgifterna till densamma sättas till högre belopp än 15 kronor, anvisa på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag av 725,000 kronor.

För år 1919 anvisade riksdagen för ifrågavarande ändamål på tilläggsstat för samma år ett förslagsanslag av 430,000 kronor. Såsom av utredningen framgår, har det för hela år 1919 av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet anvisade beloppet utgjort 769,235 kronor, varigenom sålunda det

för ändamålet beräknade anslaget väsentligt överskridits. Vid beräkningen av beloppet av det statsunderstöd, som ansetts behöfligt för år 1920, har såsom utgångspunkt tjänat det understöd, som faktiskt utgått under år 1919, varvid avdragits ett belopp, motsvarande den sammanlagda, vid början av år 1919 förefintliga brist i ljus- och vedkassorna, som i det närmaste blivit fylld genom statsbidragen under sistnämnda år. Samtidigt har företagits en avrundning uppåt till 725,000 kronor.

De avsevärda belopp, som nu föreslås för bestridande, närmast av bränsleutgifterna för de allmänna läroverken, synas riksdagen nödgå till en höjning av maximibeloppet för terminsavgifterna till ljus- och vedkassorna från nuvarande 15 kronor till 20 kronor. Under sådana omständigheter och därest genom Eders Kungl. Maj:ts förslag tillses, att vederbörandes uppmärksamhet allvarligt riktas på nödvändigheten att i görligaste mån nedbringa bränslekostnaderna, synes det föreslagna anslagsbeloppet kunna nedsättas med 125,000 kronor till 600,000 kronor.

Riksdagen har alltså, *för tackande*, efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande, *av utgifter, som under år 1920 skola bestridas av ljus- och vedkassan vid vederbörande allmänna läroverk* men som ej kunna utgöras av denna kassas medel, därest ej terminsavgifterna till densamma sättas till högre belopp än 20 kronor, anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag av 600,000 kronor.

12:o) Eders Kungl. Maj:ts har i punkt 43 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 föreslagit riksdagen att till tackande av de utgifter, som under år 1920 skola bestridas av nya elementarskolans skolkassa men som ej kunna utgöras medelst avgifter å sammanlagt 44 kronor av varje betalande lärjunge, anvisa på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag å 22,000 kronor.

För år 1919 har på tilläggsstat för samma år för ändamålet anvisats ett förslagsanslag av 12,500 kronor. Vad riksdagen under nästföregående punkt anfört, äger givetvis sin tillämpning jämväl i fråga om nu förevarande anslag, och anser riksdagen i enlighet härmed, att sammanlagda avgifterna böra höjas från 44 kronor till 49 kronor. Någon ändring av beloppet har riksdagen emellertid icke här velat ifrågasätta.

Riksdagen har alltså, till tackande av de *utgifter, som under år 1920 skola bestridas av nya elementarskolans skolkassa* men som ej kunna utgöras medelst avgifter å sammanlagt 49 kronor av varje betalande lärjunge, anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, å 22,000 kronor.

13:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 46 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2) och under hänvisning till den i ärendet förebragta utredningen får riksdagen anmäla, att riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 180,000 kronor, att efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande användas till *jörstärkande av de i folkskoleseminariernas stater upptagna anslagen till materiell samt ljus och ved m. m., till seminarieträdgårdarnas underhåll och skötsel, till materialier för undervisningen i slöjd och husligt arbete, till idrottsmateriellens underhåll m. m.*

14:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 48 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2) föreslagit riksdagen att till provisoriskt ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Luleå anvisa på tilläggsstat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 12,000 kronor.

Riksdagen har ej kunnat undgå finna de i ärendet gjorda kostnadsberäkningarna väl höga. Då emellertid riksdagen förutsätter, att all nödig sparsamhet iakttages, ävensom förväntar, att nu ifrågasatta anordningar komma att vara till nytta vid det definitiva ordnandet av förenämnda tomtområde, har riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och har alltså till *provisoriskt ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Luleå* anvisat på tilläggsstat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 12,000 kronor.

15:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 201 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen) att på extra stat för år 1921 till fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor bevilja följande reservationsanslag, nämligen:

till fortbildningskurser i allmänhet 75,000 kronor,
 till särskilda fortbildningskurser i gymnastik 41,600 kronor,
 till särskilda fortbildningskurser i skolträdgårdsskötsel 19,300 kronor,
 samt
 till särskilda kurser i simning och livräddning 4,680 kronor,
 eller sammanlagt 140,580 kronor;
 samtliga anslagsposterna att utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

På Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1919 års lagtima riksdag på extra stat för år 1920 till fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor följande reservationsanslag, nämligen

till fortbildningskurser i allmänhet 60,000 kronor, till särskilda fortbildningskurser i gymnastik 40,000 kronor, till särskilda fortbildningskurser i skolträdgårdsskötsel 16,800 kronor, samt till särskilda kurser i simning och livräddning 4,500 kronor, eller sammanlagt 121,300 kronor; samtliga anslagsposterna att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kunde finna gott fastställa. På tilläggsstat för år 1920 har för enahanda ändamål äskats ett belopp av sammanlagt 6,680 kronor. Riksdagen har ej funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål såväl på extra stat för år 1921 som å 1920 års tilläggsstat. Återkommande i nästföljande punkt till framställningen rörande tilläggsstaten får riksdagen alltså beträffande 1921 års stat anmäla,

att riksdagen på extra stat för år 1921 till *fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor* beviljat följande reservationsanslag, nämligen:

till fortbildningskurser i allmänhet 75,000 kronor,

till särskilda fortbildningskurser i gymnastik 41,600 kronor,

till särskilda fortbildningskurser i skolträdgårdsskötsel 19,300 kronor,

samt

till särskilda kurser i simning och livräddning 4,680 kronor,

eller sammanlagt 140,580 kronor;

samtliga anslagsposterna att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

16:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts i punkt 50 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 framställda förslag och under hänvisning till vad riksdagen anfört under nästföregående punkt får riksdagen anmäla,

att riksdagen till bestridande av ytterligare kostnader för *fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor* anvisat på tilläggsstat för år 1920 såsom särskilda reservationsanslag:

till fortbildningskurser i allmänhet ett belopp av 2,400 kronor,

till särskilda fortbildningskurser i gymnastik ett belopp av 1,600

kronor,

till särskilda fortbildningskurser i skolträdgårdsskötsel ett belopp av 2,500 kronor samt

till särskilda kurser i simning och livräddning ett belopp av 180 kronor,

eller sammanlagt 6,680 kronor.

17:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen i punkt 215 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen att till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor anvisa på extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

På extra stat för år 1920 har riksdagen beviljat dels till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor ett reservationsanslag av 155,000 kronor, dels ock till bestridande av för nämnda kurser under år 1920 på grund av dyrtiden förorsakade ökade kostnader ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor. Härjämte har på tilläggsstat för år 1920 för ifrågavarande kurser nu äskats ett belopp av 41,000 kronor. Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts framställning, varken i vad densamma avser anvisande av medel på 1921 års stat eller på tilläggsstat för år 1920. Återkommande i nästföljande punkt till anslaget å tilläggsstat får riksdagen alltså nu anmäla,

att riksdagen till *utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor* anvisat på extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

18:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts i punkt 53 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 därom gjorda framställning samt under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt anfört, får riksdagen anmäla,

att riksdagen till *utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor* anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag av 41,000 kronor, att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

19:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag i punkt 56 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 har riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1920:

dels till täckande av under år 1918 uppkommen brist i staten för förskolan för blinda i Växjö ett förslagsanslag, högst, 532 kronor,

dels ock till täckande av beräknad brist i samma stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 9,550 kronor.

20:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen i punkt 225 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen att såsom bidrag till bere-

dande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från hantverksskolans i Kristinehamn för blinda materialdepå sändas blinda hantverkare, anvisa på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 10,000 kronor.

Å tilläggsstat för år 1920 har för enahanda ändamål äskats ett förslagsanslag, högst, å 5,000 kronor. Riksdagen har funnit förevarande framställning synnerligen behjärtansvärd och ansett starka skäl tala för bifall till densamma. Återkommande i nästföljande punkt till anslaget å 1920 års tilläggsstat, får riksdagen anmäla,

att riksdagen såsom *bidrag till beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från hantverksskolans i Kristinehamn för blinda materialdepå sändas blinda hantverkare*, anvisat på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

21:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag i punkt 59 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 och under hänvisning till vad riksdagen anfört under nästföregående punkt får riksdagen anmäla,

att riksdagen såsom *bidrag till beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från hantverksskolans i Kristinehamn för blinda materialdepå sändas blinda hantverkare*, anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor.

22:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen i punkt 230 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen att för uppförande av byggnader för en vårdanstalt, avsedd för blinda med komplicerat lyte, utöver de för berörda ändamål av riksdagen redan beviljade anslag å tillhoppa 870,000 kronor, bevilja för samma ändamål ett ytterligare belopp av 813,000 kronor och därav anvisa på extra stat för år 1921 såsom reservationsanslag 713,000 kronor.

Å tilläggsstat för år 1920 har för samma ändamål äskats ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

De av riksdagen förut för ändamålet beviljade anslagen å tillhoppa 870,000 kronor voro beräknade allenast för utförande av byggnadernas grund och stomme. Det har nu ställts i utsikt, att hela det ifrågavarande byggnadsföretaget skulle vara slutfört i mitten av år 1921, därest de medel, som för ändamålet äro behöfliga utöver dem, som redan beviljats, kunna beredas. Då behovet av byggnadsföretagets slutförande är synnerligen trängande, anser sig riksdagen, som ej funnit anledning till erinran mot de gjorda kostnadsberäkningarna, böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag. I nästföljande punkt återkommande till anslaget å 1920 års tilläggsstat

får riksdagen nu anmäla, att riksdagen för *uppförande av byggnader för en vårdanstalt, avsedd för blinda med komplicerat lyte*, utöver de för berörda ändamål av riksdagen redan beviljade anslag å tillhopa 870,000 kronor, beviljat för samma ändamål ett ytterligare belopp av 813,000 kronor och därav anvisat på extra stat för år 1921 såsom reservationsanslag 713,000 kronor.

23:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag i punkt 60 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 och under åberopande av vad riksdagen anfört under nästföregående punkt anmäler riksdagen,

att riksdagen för *uppförande av byggnader för en vårdanstalt, avsedd för blinda med komplicerat lyte*, anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

24:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts i punkt 61 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 därom framställda förslag har riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 95,000 kronor att efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande användas till *förstärkande av anslagen till den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl. under år 1920*.

25:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts i punkt 62 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 därom gjorda framställning får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels till täckande av för år 1919 motsedd brist i anslaget till diverse utgifter för bränsle, lyshållning m. m. vid tekniska högskolan anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 130,000 kronor;

dels ock till förstärkning av samma anslag för år 1920, utöver förut beviljade extra anslagsmedel å 250,000 kronor, anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 145,000 kronor.

26:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen i punkt 236 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen att *dels* medgiva, att den tekniska elementarskolan i Härnösand må, på sätt av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 7 januari 1920 närmare angivits, ombildas till ett tekniskt gymnasium och en teknisk fackskola för träindustri;

dels, med upphävande av nu gällande ordinarie stat för den tekniska fackskolan i Härnösand, för samma skola ävensom för ett tekniskt gymnasium och en teknisk fackskola för träindustri i nämnda stad beräkna ett belopp av 71,825 kronor att ingå i det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk;

dels ock till laboratorieutrustning och annan undervisningsmaterieell anvisa på extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

Å tilläggsstat för år 1920 har för beredande av vissa avlöningar under den första terminen av omorganisationsåren äskats ett förslagsanslag, högst, 6,460 kronor.

En omorganisation av de tekniska elementarskolorna ingår som ett led i de åtgärder, som från statens sida påbörjats för tillgodoseende av den tekniska undervisningen i landet. Omläggningen av den tekniska elementarskolan i Härnösand, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen angivit, anser sig riksdagen böra bifalla, särskilt med hänsyn därtill, att förslaget innebär ett tillgodoseende av de områden inom vår industri, där de norrländska intressena hava berättigade anspråk att vinna beaktande.

Beträffande arten av den nya fackskolan hava delade meningar gjort sig gällande, i det att å ena sidan yrkats på inrättande av en fackskola för trämasse-, cellulosa- och pappersindustri och å den andra en fackskola för enbart trävaruindustri. Departementschefen har i likhet med skolöverstyrelsen intagit en medlande ståndpunkt så till vida, att undervisningen i den tillämnade fackskolan enligt hans mening borde läggas så, att den kunde tillgodose såväl trävaruindustriens som åtskilliga andra på träets förädling grundade industriers behov av facktekniskt utbildad personal. Riksdagen, som anser, att en skola, förlagd till Härnösand, äger goda betingelser för samtliga angivna arter inom förevarande industrigren, håller jämväl före, att en fackskola, sådan den av Eders Kungl. Maj:t nu föreslås, bör så organiseras, att den, i den mån detta är möjligt, tillgodoser de olika områden inom träindustrien, som här kunna ifrågakomma. Om ock utvecklingen här är i starkt framåtskridande, anser riksdagen likväl, att tillsvidare en enda fackskola torde kunna fylla det förhandenvarande behovet, och att man bör avvakta någon tids erfarenhet, innan åtgärder vidtagas för tillgodoseende av de grenar inom träindustrien, vilka i en enda skola tilläventyrs ej kunna vinna behörigt beaktande.

Riksdagen, som i övrigt ej har något att erinra med anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag, har alltså

dels medgivit, att den tekniska elementarskolan i Härnösand må, på sätt av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 7 januari 1920 närmare angivits, ombildas till ett tekniskt gymnasium och en teknisk fackskola för träindustri;

dels, med upphävande av nu gällande ordinarie stat för den tekniska elementarskolan i Härnösand, för samma skola ävensom för ett tekniskt

gymnasium och en teknisk fackskola för träindustri i nämnda stad beräknat ett belopp av 71,825 kronor att ingå i det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk;

dels ock till *laboratorieutrustning och annan undervisningsmaterieell* anvisat på extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

27:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag i punkt 66 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 och under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt 242 anfört, anmäler riksdagen,

att riksdagen för *beredande av avlöning åt två lektorer och en laboratorievaktmästare under senare halvåret 1920 vid tekniska elementarskolan i Härnösand* under dess omorganisation till ett tekniskt gymnasium och en teknisk fackskola för träindustri anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 6,460 kronor.

28:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 238 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att

dels för den tekniska elementarskolan och det tekniska gymnasiet i Örebro för år 1921 beräkna ett belopp av 125,108 kronor att ingå i det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk;

dels till utrustning av ett maskinlaboratorium vid tekniska gymnasiet i Örebro anvisa på extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 20,000 kronor;

dels, under förutsättning att Örebro stad åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler för en fjärde parallellavdelning vid det tekniska gymnasiet i Örebro, medgiva, att en sådan parallellavdelning må inrättas från och med höstterminen 1920;

dels ock för sistnämnda ändamål anvisa på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 12,000 kronor.

För anordnande av en fjärde parallellavdelning vid läroanstalten från och med höstterminen 1920 har å 1920 års tilläggsstat äskats ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor.

Förevarande framställningar avse i stort sett beredande av medel för möjliggörande av den fortsatta utveckling av det tekniska läroverket i Örebro, vilken vid föregående riksdagar beslutats. Riksdagen har ej funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag i ämnet och har alltså nu beträffande 1921 års stat *dels* för den tekniska elementarskolan och det tekniska gymnasiet i Örebro för år 1921 beräknat ett belopp av 125,108 kronor att ingå i det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk;

dels till utrustning av ett maskinlaboratorium vid tekniska gymnasiet i Örebro anvisa på extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 20,000 kronor;

dels under förutsättning att Örebro stad åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler för en *fjärde parallellavdelning* vid det tekniska gymnasiet i Örebro, medgivit, att en sådan parallellavdelning må inrättas från och med höstterminen 1920;

dels ock för sistnämnda ändamål anvisat på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 12,000 kronor.

29:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts i punkt 67 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 därom gjorda framställning och under åberopande av vad riksdagen anfört under nästföregående punkt får riksdagen anmäla,

att riksdagen för anordnande av en *fjärde parallellavdelning* från och med höstterminen 1920 *vid tekniska gymnasiet i Örebro* anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor.

30:o) i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag i punkt 68 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 och under åberopande av utredningen i ärendet, anmäler riksdagen,

att riksdagen till *täckande av för år 1919 beräknad brist i staten för tekniska elementarskolan och tekniska gymnasiet i Örebro* anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

31:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag i punkt 69 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 och under hänvisning till utredningen i ärendet får riksdagen anmäla,

att riksdagen till *förstärkande av de för år 1920 tekniska skolan i Stockholm till buds stående medel till uppvärmning* anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 12,700 kronor.

32:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen i punkt 247 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen att till tekniska skolan i Stockholm för följande ändamål på extra stat för år 1921 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisa nedan angivna belopp, nämligen:

dels till uppehållande av skolans verksamhet 17,325 kronor, under villkor att Stockholms stad för år 1921, utöver förut anslagna medel å 7,500 kronor, för berörda ändamål bidrager med samma belopp som statsanslaget;

dels till beredande av provisorisk lönerreglering med 20 procent å i stat uppförda avlöningsförmåner åt befattningshavare vid skolan, med undantag för skolans föreståndare i hans egenskap av sådan samt såsom föreståndare för högre konstindustriella skolan och överlärare inom denna avdelning, 4,600 kronor, med beräkning att till denna lönerreglering bidrag lämnas av Sjöstedtska fonden med ett belopp av 480 kronor samt under villkor att Stockholms stad för ändamålet särskilt tillskjuter samma belopp som statsanslaget;

dels till beredande av ytterligare löneförbättring åt lärarna vid skolan 9,957 kronor att av skolans styrelse fördelas på de olika lärarna med hänsyn till tjänstgöringens art och omfattning, under villkor att Stockholms stad för ändamålet bidrager med samma belopp som statsanslaget;

dels ock till beredande av löneförbättring åt vaktmästarna vid skolan 795 kronor, under villkor att samma belopp för ändamålet tillskjutes av Stockholms stad.

På tilläggsstat för år 1920 har äskats såsom särskilda förslagsanslag, högst, *dels* till beredande av ytterligare löneförbättring åt lärarna vid skolan ett belopp av 9,957 kronor att av skolans styrelse fördelas på de olika lärarna med hänsyn till tjänstgöringens art och omfattning, under villkor att Stockholms stad för ändamålet bidrager med samma belopp som statsanslaget, *dels ock* till beredande av löneförbättring åt vaktmästarna vid skolan ett belopp av 795 kronor, under villkor att samma belopp för ändamålet tillskjutes av Stockholms stad.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, har dock velat erinra, hurusom ifrågavarande läroanstalts ställning helt nyligen varit föremål för en närmare utredning. Enligt vad i statsrådsprotokollet meddelas, är denna utredning numera slutförd, men då vissa genom densamma framkomna förslag förutsätta åtgärder, som kräva beslut av Stockholms stad, har ärendet i sådant avseende hänskjutits till Stockholms stadsfullmäktige, vilkas beslut borde avvaktas, innan ärendet bleve föremål för Eders Kungl. Maj:ts prövning. Återkommande i nästföljande punkt till anslaget å tilläggsstat får riksdagen nu anmäla,

att riksdagen till *tekniska skolan i Stockholm* för följande ändamål på extra stat för år 1921 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisat nedan angivna belopp, nämligen:

dels till *uppehållande av skolans verksamhet* 17,325 kronor, under villkor att Stockholms stad för år 1921, utöver förut anslagna medel å 7,500 kronor, för berörda ändamål bidrager med samma belopp som statsanslaget;

dels till beredande av *provisorisk löneroglering* med 20 procent å i stat uppförda avlöningsförmåner *åt befattningshavare vid skolan*, med undantag för skolans föreståndare i hans egenskap av sådan samt såsom föreståndare för högre konstindustriella skolan och överlärare inom denna avdelning, 4,600 kronor, med beräkning att till denna löneroglering bidrag lämnas av Sjöstedtska fonden med ett belopp av 480 kronor, samt under villkor att Stockholms stad för ändamålet särskilt tillskjuter samma belopp som statsanslaget;

dels till beredande av *ytterligare löneförbättring åt lärarna vid skolan* 9,957 kronor att av skolans styrelse fördelas på de olika lärarna med hänsyn till tjänstgöringens art och omfattning, under villkor att Stockholms stad för ändamålet bidrager med samma belopp som statsanslaget;

dels ock till beredande av *löneförbättring åt vaktmästarna vid skolan* 795 kronor, under villkor att samma belopp för ändamålet tillskjutes av Stockholms stad.

33:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts i punkt 70 under åttonde huvudtiteln av propositionen nr 2 därom framställda förslag och under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt anfört, får riksdagen anmäla,

att riksdagen till *tekniska skolan i Stockholm* för följande ändamål på tilläggsstat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisat nedan angivna belopp, nämligen:

dels till beredande av *ytterligare löneförbättring åt lärarna vid skolan* ett belopp av 9,957 kronor att av skolans styrelse fördelas på de olika lärarna med hänsyn till tjänstgöringens art och omfattning, under villkor att Stockholms stad för ändamålet bidrager med samma belopp som statsanslaget,

dels ock till beredande av *löneförbättring åt vaktmästarna vid skolan* ett belopp av 795 kronor, under villkor att samma belopp för ändamålet tillskjutes av Stockholms stad.

34:o) I den till riksdagen den 7 januari 1920 avlätna statsverkspropositionen har Eder Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 297) föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition om anslag för beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund, beräkna för ändamålet på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 5,400 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 5 mars 1920 till riksdagen avläten proposition, nr 289, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

att för beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund bevilja ett anslag av 27,000 kronor och därav anvisa på extra stat för år 1921 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 5,400 kronor, att utgå efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande och på de villkor Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

I anslutning till de synpunkter, kanslern för rikets universitet i sitt i ärendet avgivna utlåtande låtit komma till uttryck, har riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och har följaktligen för beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund beviljat ett anslag av 27,000 kronor och därav anvisat på extra stat för år 1921 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 5,400 kronor, att utgå efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande och på de villkor Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Stockholm den 12 maj 1920.

Med undersåtlig vörndnad.
